

POŽADAVKY NA DÍTĚ SE SLUCHOVÝM POSTIŽENÍM PŘED ZAHÁJEMNÍM POVINNĚŠKOLNÍ DOCHÁZKY

(pro interní potřeby zpracovala: Jana Barvíková)

Sledované oblasti

- sledujeme zvládnání s dopomocí nebo bez, aktivní dovednosti, rychlost, samostatnost, unavitelnost,
- poslední tři oblasti - informace od rodičů, MŠ

Zrakové vnímání a zraková paměť

- zásadní význam pro komunikaci a poznávání světa
1. *Barvy*: pojmenuje odstíny barev
 2. *Figura a pozadí*: Sleduje linii mezi ostatními liniemi, vyhledá tvar na pozadí.
 3. *Zrakové rozlišování*: Odliší obrázek lišící se vertikální polohou, vyhledá dva shodné obrázky v řadě, odliší shodné a neshodné dvojice lišící se vertikální polohou.
 4. *Část a celek*: složí tvar z několika částí podle předlohy, doplní chybějící části v obrázku.
 5. *Zraková paměť*: pozná viděné obrázky, umístí obrázky na místo
 6. *Pohyb očí na řádku*: jmenuje obrázky zleva doprava, vyhledá zadaný první objekt zleva doprava

Vnímání času a prostoru

1. *Čas*: seřadí obrázky podle posloupnosti, jmenuje, co se stalo nejdříve a co potom; začíná se orientovat ve dnech v týdnu, přiřadí činnosti obvyklé pro roční období, chápe pojmy včera, dnes a zítra (6)
2. *Prostor*: před, nad, pod vedle mezi (4-5); hned před, hned za (5); vpravo - vlevo na vlastním těle (5); dvě kritéria - vpravo nahoře (6) - pasivně i aktivně;

Matematická představivost

1. *porovnávání, vztahy*- méně - více stejně (5 - 5,5); o jeden více a o jeden méně (5-6);
 - z důvodu SP a malé slovní zásoby děti často umí krátký x dlouhý, úzký x široký, ale je již obtížné kratší x delší, užší x širší(pro věk 4 roky)
2. *třídění, tvoření skupin*: pozná, co do skupiny nepatří (5 - 5,5); třídění podle 2 a 3 kritérií (např. malé červené kruhy)
3. *řazení* - seřadí 5 prvků podle velikosti; obtížnější je úkol seřazení a pojmenování malý - střední - velký, vysoký - vyšší - nejvyšší, málo - méně - nejméně (5)
4. *množství* - do 5, do 6 (5-6)
5. *tvary*- kruh, čtverec, trojúhelník, obdélník

Motorika a grafomotorika

1. *hrubá motorika*: poskoky na jedné noze, chůze po mírně zvýšené ploše, stoj na špičkách, přejde po čáře
2. *jemná motorika*: otevírání dlaně po jednom prstu (4) dotkne se bříškem každého prstu na ruce bříška palce (5)
3. *hmatové vnímání* : pozná hmatem geometrické tvary, rozliší různé povrchy, materiály
4. *spontánní kresba*: postava (hlava, trup, končetiny) (4-5); postava s detaily (5-6)
5. *grafomotorické prvky*: vlnovka, šikmá čára, „zuby“, horní smyčka a spodní smyčka (5,5 - 6)
6. *návyky při kreslení*: držení tužky, postavení ruky, uvolnění ruky, tlak na podložku, plynulost tahů
7. *vizuomotorika*: čára mezi dvěma liniemi; obtahování jedné linie (nepřerušovaně); překreslení obrázku s několika detaily
8. *lateralita ruky*: navlékání korálků, zvonění zvonečkem, hod míčkem, šroubování maticky, zatloukání kladívkem,.....
9. *lateralita oka*: dívání se do kukátka, do lahvičky,...

Sluchové vnímání a sluchová paměť

- narušena sluchová diferenciacie z důvodu sluchové vady

hierarchie sluchových dovedností

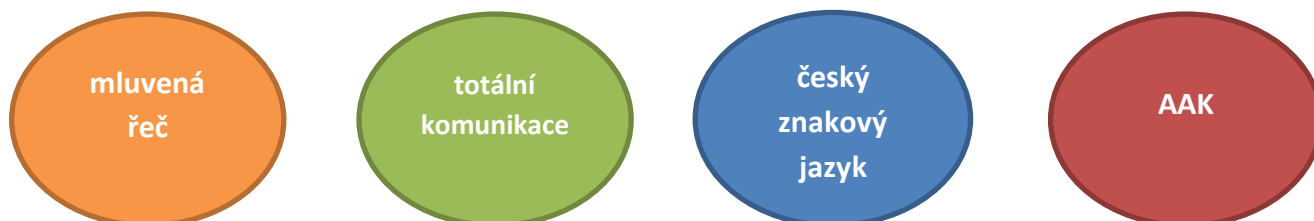

1. *orientační zkouška sluchu*: s kompenzační pomůckou a bez; s možností odezírat a bez; v uzavřeném souboru slov a v otevřeném souboru (použití DPT 1 - 10)
2. *detekce* - přítomnost a nepřítomnost zvuku
3. *diskriminace* - zaměření na porozumění řeči ; slova lišící se počtem slabik (král - králík), délkou (dům - pes), samohláskou (kus - kos), souhláskou (kos - nos)
4. *identifikace* -uzavřený soubor (např. DPT), polootevřený (barvy, hračky) a otevřený (s ohledem na osvojenou slovní zásobu - reakce na otázky „Kde je...?; Kdo dělá...?“§
5. *porozumění řeči* - reakce na řečové podněty, odpovědi na otázky, pokyny rozšiřujeme o větné členy
6. *fonematické uvědomování* -Škodová, Michek, Moravcová : Hodnocení fonematického sluchu u předškolních dětí. Sleduje znělost-neznělost, kontinuálnost - nekontinuálnost, nosovost - nenosovost, kompaktnost - difúznost. Provádíme u dětí s lehkou sluchovou vadou.
7. *sluchová analýza a syntéza* - slabiky a hlásky, izolace první slabiky a hlásky
8. *opakování slov a vět* - 4 - 5 slov nesouvisejících nebo ve větě.
9. *vydrží poslouchat pohádku*

Úroveň dosažených dovedností v oblasti sluchového vnímání je individuální - neukazuje připravenost dítěte pro školní docházku!

Úroveň komunikace

- je závislá na míře sluchového postižení, jazykovém citu, případném dalším postižení dítěte

1. *orientační vyšetření řeči*: výslovnost, obsahová stránka, úroveň slovní zásoby, reakce na otázky, artikulační obratnost
2. *lexikálně sémantická rovina*: umí z paměti kratší text (říkanku), tvoří nadřazené pojmy,

pozná a pojmenuje nesmysl na obrázku, správně posoudí pravdivost a nepravdivost tvrzení, interpretuje pohádky

3. *morfologicko - syntaktická rovina*: užívá čas minulý, přítomný a budoucí, mluví gramaticky správně, do příběhu správně doplní slovo v požadovaném tvaru
4. *pragmatická rovina*: **smysluplně vyjádří myšlenku** , **vyjádří své pocity**, (spontánně informuje o zážitcích a pocitech a přáních), řekne své jméno a příjmení i jména sourozenců a rodičů, svoji adresu; dokáže zformulovat otázku a adekvátně odpovědět na otázku
5. *neverbální prvky komunikace* :
 - **úroveň odezírání (oční kontakt)**,
 - přirozené posušky,
 - globální čtení,
 - prstová abeceda
 -

Sociální dovednosti

U těžce sluchově postižených dětí oslabení v této oblasti, učí se zrakovou cestou, napodobováním, ale neslyší reakce na chování - mylné závěry, schází mimovolní učení sluchovou cestou

- zdvořilostní chování (pozdraví, poděkuje)
- samostatně plní úkoly a zhodnotí své výsledky
- zná základní pravidla chování na ulici
- dokáže odmítnout nesprávné chování, lež,...
- odliší vhodné a nevhodné chování
- udržuje pořádek ve vlastních věcech
- rozlišuje rozdíl mezi hrou a úkolem
- ...

Hra

- hry pohybové (jízda na kole, lyžování, bruslení,, plavání),
- hry konstruktivní (stavebnice)
- hry převlekové,
- hry námětové (na školu, na obchod)
- společenské hry
- didaktické hry
- rukodělné činnosti
- akceptuje pravidla her
- daří se vyrovnat s prohrou,
- je iniciativní

Sebeobsluha

- samostatně udržuje hygienu (použije toaletní papír, umyje si ruce)
- pozná, kdy je třeba si umýt ruce, pusu
- pozná svoje oblečení,
- pokouší se zavazovat tkaničku, zapíná zip
- začíná používat příbor, nalije si vodu ze džbánu, s pomocí si namaže chleba,
- krájí jídlo nožem
- samostatně prostře a sklízí ze stolu

Zdroje informací:

- hodnotící tabulky in Bednářová, J.; Šmardová, V.; *Diagnostika dítěte předškolního věku*. 1. vydání. Brno: Computer Press, a.s., 2011, 217.s.
- další info : <http://www.hanaotevrelova.cz/index.php>

Další doporučená literatura:

- BEDNÁŘOVÁ, Jiřina; ŠMARDOVÁ, Vlasta. *Diagnostika dítěte předškolního věku*. 1. vydání. Brno: Computer Press, a.s., 2011. 217 s. ISBN 978-80-251-1829-0.
- COGNET, Georges. *Dětská kresba jako diagnostický nástroj*. Přel. K. Bodnářová. Praha: Portál, 2013. 208 s. ISBN 978-80-262-0499-2.
- JANOTOVÁ, Naděžda. *Rozvíjení zrakového vnímání a odezírání sluchově postižených dětí*. 1. vydání. Praha: Septima, 1996. 48 s. ISBN 80-85801-84-1.
- JANOTOVÁ, Naděžda; SVOBODOVÁ, Karla. *Integrace sluchově postiženého dítěte v mateřské a základní škole*. 1. vydání. Praha: Septima, 1996. 64 s. ISBN 80-85801-72-8.
- JANOTOVÁ, Naděžda. *Odezírání u sluchově postižených*. 1. vydání. Praha: Septima, 1999. 51 s. ISBN 80-7216-82-6.
- KLENKOVÁ, Jiřina. *Logopedie*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, a.s., 2006. 228 s. ISBN 978-80-247-1110-9.
- KRAHULCOVÁ-ŽATKOVÁ, Beáta. *Komplexní komunikační systémy sluchově postižených*. 1. vydání. Praha: Karolinum, 1996. 218 s. ISBN 80-7184-239-7.
- KUBOVÁ, Libuše; ŠKALOUDOVÁ, Renata. *Řeč rukou, komunikační systém tvořený znaky - Znak do řeči*. 1. vydání. Praha: Parta, 2012. 64 s. ISBN 978-80-7320-178-4.
- POTMĚŠIL, Miloň. *Úvodní stati k výchově a vzdělávání sluchově postižených*. 1. vydání. Praha: Fortuna, 1999. 72 s. ISBN 80-7168-744-8.
- ŠEDIVÁ, Zoja. *Rozvíjení sociálních dovedností 1.1*. 1. vydání. Praha: Septima, 1997. 23 s. ISBN 80-7216-034-6.
- ŠEDIVÁ, Zoja. *Rozvíjení sociálních dovedností 2*. 1. vydání. Praha: Septima, 1998. 35s. ISBN 80-7216-048-6.